

Stockholms stad
registrator.utbildning@stockholm.se

Dnr 40-2010:2594
2011-02-22
1 (3)

Äppelviksskolan
appelviksskolan.APK@stockholm.se

Kvalitetsgranskning av Äppelviksskolan i Stockholms kommun

Helhetsbedömning

Skolinspektionen har granskat undervisningen i engelska i grundskolans årskurser 6-9 i Äppelviksskolan i Stockholms kommun.

Granskningen har visat på styrkor i verksamheten men också på angelägna förbättringsområden.

Inspektörerna har besökt och observerat lektioner med alla lärare som undervisar i engelska på Äppelviksskolan. Granskningen visar att flertalet lektioner genomförs på ett sätt som ger eleverna goda möjligheter att nå goda resultat. I intervjuer och enkäter framkommer emellertid att graden av medvetenhet om de nationella styrdokumentens anvisningar varierar mellan olika lärare, vilket också återspeglas i undervisningen.

Mycket goda exempel framkommer (i såväl den enkät som lärarna svarat på, som vid lektionsbesöken) på undervisningsstrategier som tränar elevernas kommunikativa förmåga. Eftersom det är något som är starkt framskrivet i den nationella kursplanen för engelska, ser Skolinspektionen det som särskilt viktigt. Även kreativa övningar som tränar elevernas språkliga säkerhet i tal och skrift observeras. Dock har ett antal lektioner ett innehåll och ett upplägg som inte i tillräcklig grad anknyter till läroplanens och kursplanens anvisningar.

Med få undantag genomförs lektionerna effektivt, utan störande moment. Tonen mellan lärare och elever är öppen och trevlig. Lärarna har höga förväntningar på eleverna och skolans sammantagna resultat i form av betyg på nationella ämnesprov och slutbetyg i årskurs 9, är mycket goda. Alla elever deltar i lärarledd klassundervisning, inga särskiljande grupperingar görs. Skolan har ett väl fungerande arbete med särskilt stöd.

Skolinspektionen bedömer emellertid att de olikheter som framkommer, när det gäller olika lärares förståelse för styrdokumentet, är en signal som kräver insatser från skolledningen. Ett viktigt förbättringsområde för skolan är därför att utveckla kvalitetsarbetet inom engelskundervisningen. En starkare pedagogisk ledning där

uppföljning, utvärdering och åtgärdsarbete sker systematiskt, i syfte att tillförsäkra goda och likvärdiga möjligheter för alla elever att utveckla sin engelska, bedöms vara nödvändigt.

Identifierade förbättringsområden

För att höja kvaliteten på undervisningen i engelska bedömer Skolinspektionen att insatser behöver prioriteras inom följande områden:

- Strategier och metoder som i högre grad tränar tal och skrift i kommunikativt syfte behöver utvecklas. Särskilt måste rektorn och lärarna se till att alla elever känner sig trygga och i större omfattning vågar delta i samtal och diskussioner på engelska.
- Det är angeläget för lärarna att i högre grad se till att alla elever får - och upplever att de har - möjlighet till inflytande på arbetssätt, arbetsformer och undervisningens innehåll, samt redskap för att kunna ta ansvar för det egna lärandet.
- En påtaglig skillnad mellan olika lärares förmåga att omsätta läroplanens och den nationella kursplanens anvisningar framkommer i granskningen. Ett viktigt utvecklingsområde är därför att säkerställa likvärdigheten i detta avseende.
- Som ansvarig för skolans resultat behöver rektorn skaffa sig en bättre förtrogethet med undervisningen i engelska och stärka det interna kvalitetsarbetet. Att i detta sammanhang skapa ramar och instrument för ett systematiskt arbete med uppföljning och utvärdering av undervisningen, på individ-, klass- och skolnivå, är nödvändigt.

För en beskrivning av kvalitetsgranskningens resultat och Skolinspektionens bedömningar samt motivering av beslutet se bilagd rapport *Skolinspektionens granskning av undervisningen i engelska i grundskolans årskurser 6-9 i Äppelviksskolan i Stockholms kommun*.

Uppföljning

Huvudmannen ska senast den 22 augusti 2011 redovisa till Skolinspektionen vilka åtgärder som vidtagits utifrån de förbättringsområden och brister myndigheten identifierat. Om åtgärder ännu inte vidtagits ska huvudmannen ange tidplan för planerade åtgärder och vem som ansvarar för att genomföra åtgärderna.

Redogörelsen skickas per post till:

Skolinspektionen
Att: Dnr 40-2010:2594
Ingrid Åsgård
Box 23069
104 35 Stockholm

eller via e-post, till ingrid.asgard@skolinspektionen.se.

Ange Skolinspektionens diarienummer (Dnr 40-2010:2594) vid kommunikation med myndigheten angående granskningen.

I ärendets slutliga handläggning har utredare Kerstin Haster deltagit.

På Skolinspektionens vägnar

Bertil Karlhager
Enhetschef

Ingrid Åsgård
Undervisningsråd/Föredragande

Bilagor:

Bilaga 1	Skolinspektionens rapport, <i>Skolinspektionens granskning av undervisningen i engelska i grundskolans årskurser 6-9 i Äppelviksskolan i Stockholms kommun.</i>
Bilaga 2	Sammanställning av svar i genomförd elevenkät i Äppelviksskolan.

Skolinspektionens granskning av undervisningen i engelska i grundskolans årskurser 6-9 i Äppelviksskolan i Stockholms kommun

Bakgrund

Skolinspektionen genomför en kvalitetsgranskning av undervisningen i engelska i grundskolans årskurser 6-9 under hösten 2010 och våren 2011. Granskningen i Äppelviksskolan i Stockholms kommun ingår i detta projekt. Övergripande iakttagelser och slutsatser från alla granskade skolor kommer att redovisas i en sammanfattande kvalitetsgranskningsrapport där också litteraturlista ingår. Mer information om kvalitetsgranskningen finns på Skolinspektionens webbplats (<http://www.skolinspektionen.se/Kvalitetsgranskning/>).

Utgångspunkter i granskningen är huruvida det, i enlighet med läroplanen och den nationella kursplanen, finns en ändamålsenlig och likvärdig lärandemiljö i undervisningen i engelska, som ger alla elever goda förutsättningar att uppnå de kunskapsmål och betygskriterier som finns formulerade för ämnet.

Följande frågeställningar är centrala i granskningen:

- Tillämpar lärarna i engelskundervisningen de nationella målen och riktlinjerna och ges därmed alla elever likvärdiga förutsättningar att nå målen?
- Används särskiljande lösningar i engelskundervisningen (exv. i form av nivågruppering)? Säkerställer skolan i sådant fall elevernas möjligheter att utvecklas optimalt?

Ämnet engelska har delvis andra kunskapsteoretiska utgångspunkter än t.ex. matematik, genom att tillägnande i autentiska situationer och praktisk användning står i fokus, snarare än analys och förståelse. I läroplanen för den obligatoriska skolan (Lpo 94) beskrivs att skolan ansvarar för att varje elev efter genomgången grundskola "kan kommunicera i tal och skrift på engelska". Detta funktionella synsätt präglar även kursplanen i ämnet där det fastslås att "utbildningen i engelska syftar till att utveckla en allsidig kommunikativ förmåga". Ämnets struktur nämns i löpande text men återfinns inte vare sig i Mål att sträva mot eller Mål att uppnå. Emellertid framställs inte sällan på lokal nivå behärskning av språkliga *elements* som ett eget mål snarare än som ett medel att utveckla en funktionell språklig kompetens. Även i den nya kursplanen för engelska, som gäller fr.o.m. 1 juli 2011, betonas den kommunikativa förmågan.

En kort sammanfattning av den bild som framträder av resultaten i engelska är att de allra flesta elever i den svenska grundskolan har goda eller mycket goda kunskaper. Den skillnad som finns mellan elevgrupper, och som i vissa undersökningar visar sig är i tilltagande, är i grunden inte acceptabel men trots detta väsentligt mindre än i de flesta andra, jämförbara länder (The Assessment of Pupils' Skills in English in Eight European Countries 2002, Bonnet, 2004).

Flera studier visar att eleverna inte bara lär sig engelska i skolan utan i högsta grad också förvärvar mycket av sin språkliga kompetens, på sin fritid. I en framlagd doktorsavhandling i engelska vid Karlstads universitet (Sundqvist, 2009), i vilken bland annat könsskillnader vad gäller språklärande utanför skolan fokuseras, framkommer att pojkar ägnar i snitt 43 procent av den sammanlagda tiden för det som definierats som fritidse Engelska, åt dataspel och internet. Motsvarande andel för flickor är 6 procent. Denna skillnad ses som en viktig förklaring till varför pojkarna har ett större ordförråd i engelska än flickorna. Flickorna har emellertid bättre betyg i engelska.

En rapport från Skolverket (2006a) visar att ungefär hälften av alla elever i åk 9 går i nivåindelade grupper. Motsvarande andel i åk 7 och 8 är ungefär var tredje elev. Vanligast är nivåbaserad gruppindelning i matematik, men det förekommer även i engelska. I sin lägesbedömning för 2009 (Skolverket 2009b) skärper Skolverket tonen vad gäller nivåindelning och säger att utvecklingen gått mot allt fler särskiljande lösningar och att det inte finns forskningsbaserade belägg för att detta skulle inverka positivt på elevernas resultat. Tvärtom påtalas risken för låga förväntningar samt negativa effekter på elevers motivation, lärande och självbild i grupper med elever som antas ha svårt att nå målen. Förväntningar på eleverna lägger ribban för undervisningen och stimulans mellan kamrater försvinner. Utifrån detta väljer Skolinspektionen att särskilt granska om eventuella särskiljande lösningar ger alla elever möjligheter att utvecklas optimalt.

Grunden för Skolinspektionens bedömningar av undervisningens ändamålsenlighet är de mål och anvisningar som finns i läroplanen och i kursplanen för ämnet. Därför har Skolinspektionen följande huvudfrågeställning i denna granskning: - Tillämpar lärarna i engelskundervisningen de nationella målen och riktlinjerna och ges därmed alla elever likvärdiga förutsättningar att nå målen?

Resultat från granskningen redovisas under fyra huvudrubriker; *Undervisningens genomförande, Elevernas möjligheter att utveckla språk- och kommunikationsfärdigheter, Pedagogisk ledning och kvalitetsarbete* samt *Särskilt stöd i engelska*. Under dessa rubriker redovisas granskningsområden med utgångspunkter i läroplanen och/eller kursplanen. För vissa moment, särskilt de som rör lärarnas förmåga att genomföra en ändamålsenlig undervisning har bedömningsgrunder även hämtats från forskning och beprövad erfarenhet.

För att kunna göra sammanvägda bedömningar, är de lektionsobservationer som inspektörerna genomför viktiga inslag. Betydelsefullt är också att samla och beakta information som ges av dem som är verksamma i skolan. Därför genomförs intervjuer med lärare, rektorn och elever. Lärare och elever ges också möjlighet att i enkäter skriftligt redovisa hur de ser på engelskundervisningen.

Beskrivning av skolan

Äppelviksskolan som har årskurserna 6 – 9, ligger i Bromma, en stadsdel i västra Stockholm. Bebyggelsen kring skolan består främst av villor och mindre flerfamiljshus. I skolan finns ca. 640 elever fördelade på 28 klasser. I varje årskurs finns sju paralleller med max 23 elever per klass. Verksamheten är organiserad i fem olika arbetslag. Fem till sex klasser är knutna till varje arbetslag tillsammans med de lärare som undervisar i klassen.

Skolan har genom åren goda resultat i engelska och i övriga ämnen. Med få undantag når eleverna målen i alla ämnen och i stort sett alla kommer in på gymnasiet. I skolan går många elever som bött utomlands och deltagit i engelskspråkig undervisning där.

I Skolverkets inspektionsrapport från år 2007 görs följande bedömning "I Äppelviksskolan bedrivs en undervisning som i många stycken är av god kvalitet. Elever och föräldrar har stort förtroende för lärarnas arbete för att nå utbildningsmålen och Äppelviksskolans måluppfyllelse, mätt i betyg, är mycket hög. Såväl i skolans kvalitetsredovisning för 2006 som i inspektionen identifieras emellertid områden som behöver förbättras, exempelvis elevernas trygghet samt arbetet med att göra eleverna delaktiga i sitt lärande. Det är därför angeläget att rektorn tar ansvar för att leda och utveckla skolans kvalitetsarbete, så att personalen har möjlighet att gemensamt komma överens om mål, planera, genomföra och utvärdera olika delar av verksamheten och utifrån slutsatserna om vad skolan uppnått planera för nya förbättringsinsatser."

Skolans organisation av engelskundervisningen

I Äppelviksskolan organiseras engelskundervisningen i helklass. Ingen nivågruppering förekommer. Rektorn förklarar skolans ambition att ha en inkluderande undervisning i engelska där klassen är den naturliga gruppen. Detta upplever rektorn fungerar bra, lärarna får tid till varje elev eftersom klasserna är små (21-24 st). Rektorn framhåller att eleverna duktiga och kunskapsnivån hög.

Elever som riskerar att inte nå målen i engelska kan få extra stöd av speciallärare. Elever som behöver extraträning och mer tid för att utveckla sig i engelska kan välja extraengelska som språkval. Skolan har även elever som är mycket duktiga och intresserade av just engelska. De har möjlighet att läsa *Advanced English* som elevens val, i åk 7, 8 och 9.

Lektioner i engelska som språkval, elevens val eller undervisning med speciallärare ingår inte i inspektörernas lektionsobservationer.

Elevernas resultat i engelska**Figur 1** Nationella ämnesprov i engelska åk 9, andel (%) elever som nått målen för proven

År	G			VG			MVG			Ej nått målen		
	Samtliga	Pojkar	Flickor	Samtliga	Pojkar	Flickor	Samtliga	Pojkar	Flickor	Samtliga	Pojkar	Flickor
2007	6,8	0	0	56,2	61,2	49,2	37	30,6	45,9	0	0	0
2008	0	0	0	49,6	55,9	43,8	45,4	39,7	50,7	0	0	0
2009	0	0	0	45,1	43,9	46,5	52,3	52,4	52,1	0	0	0
2010	6	7	4,8	53	59,3	44,4	40,9	33,7	50,8	0	0	0

Källa: Skolans egna siffror

Figur 2 Slutbetyg i engelska åk 9, andel (%) elever som nått målen

År	G			VG			MVG			Ej nått målen		
	Samtliga	Pojkar	Flickor	Samtliga	Pojkar	Flickor	Samtliga	Pojkar	Flickor	Samtliga	Pojkar	Flickor
2007	10,5	14,3	4,8	47,1	53,8	37,1	41,8	30,8	58,1	0,7	1,1	0
2008	4,8	4,1	5,4	56,5	61,6	51,4	38,8	34,2	43,2	0	0	0
2009	3,2	4,9	1,4	37,4	36,6	38,4	59,4	58,5	60,3	0	0	0
2010	9,1	10	7,8	44,8	43	40,6	45,5	37	51,6	0,6	1,1	0

Källa: Skolans egna siffror

Som framgår av tabellerna ovan når flertalet elever i Äppelviksskolan mycket goda resultat i engelska. En skillnad som dock framträder är att flickor i högre grad än pojkar får betyget Mycket väl godkänt (MVG).

Motivering till beslutet

På följande sidor ges en beskrivning och en bedömning av den granskade undervisningen i engelska. De grunder och kriterier som använts vid bedömningarna är främst hämtade ur läroplanen för grundskolan och den nationella kursplanen för engelska. För vissa granskningsområden har även exempel på framgångsfaktorer som framkommit i forskning och beprövad erfarenhet använts.

Skolinspektionens bedömning av 12 lektioner i årskurserna 6-9 redovisas i punktdiagram. Resultat från genomförda intervjuer med elevgrupper, lärargrupper och rektorn kommenteras i löpande text, liksom 7 enkätsvar från enskilda lärare och 235 enkätsvar från elever. I slutet av varje avsnitt finns en sammanvägd bedömning där information från de olika underlagen har beaktats.

A. Lärandemiljö och genomförande

A 1. Trygg och stödjande lärandemiljö

Ur läroplanen för det obligatoriska skolväsendet (Lpo 94):

Eleven ska i skolan möta respekt för sin person och sitt arbete. Skolan ska sträva efter att vara en levande social gemenskap som ger trygghet och vilja och lust att lära.

Varje elev har rätt att i skolan få utvecklas, känna växandets glädje och få erfara den tillfredsställelse som det ger att göra framsteg och övervinna svårigheter.

Läraren ska stärka elevernas vilja att lära och elevernas tillit till den egna förmågan.

Exempel på utgångspunkter vid granskningen

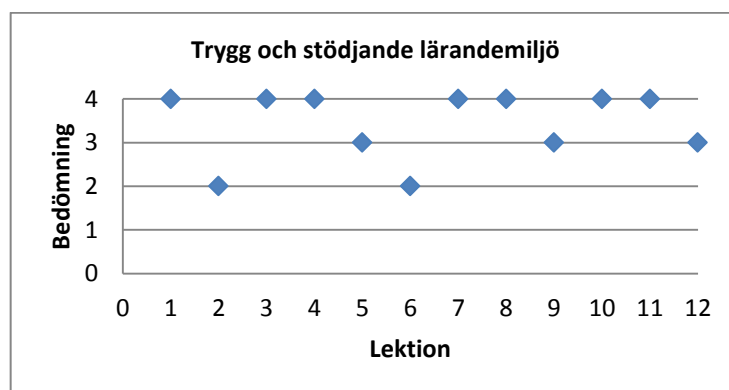
- Präglas lektionerna av en positiv, avslappnad och respektfull atmosfär?
- Främjas elevernas personligheter och respekt för varandra
- Säkerställer lärarna ordningen?
- Har lärarna positiva förväntningar på eleverna?
- Stötts elevernas självförtroende och tillit till den egna förmågan?
- Involveras alla elever?

Skolinspektionens bedömning av granskningsområdet *Trygg och stödjande lärandemiljö*:

mestadels svagt	uppvisar mer svagheter än styrkor	uppvisar mer styrkor än svagheter	mestadels starkt
		X	

Underlag från inspektörernas lektionsobservationer

Figur 3 I diagrammet redovisas inspektörernas bedömning av 12 lektioner

1 = mestadels svagt, 2 = mer svagheter än styrkor, 3 = mer styrkor än svagheter, 4 = mestadels starkt
0 = går inte att värdera, inte relevant i sammanhanget

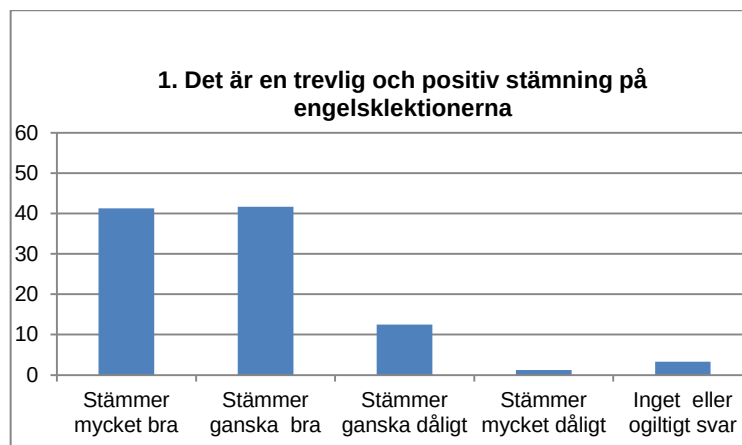
Under de olika lektionsobservationerna ses ett liknande mönster. Lärare och elever är i tid till lektionerna. De är väl förberedda och ordningen är god. I flertalet klasser råder

en lugn och trygg arbetsmiljö. På olika sätt försöker lärarna se till att eleverna aktivt deltar i undervisningen. Eleverna arbetar med det de ska och försöker göra sitt bästa. Flertalet lärare uppmuntrar och berömmar sina elever. I de fall inspektörerna bedömer lektionerna som mer svaga än starka, handlar det främst om att det inte, under just den lektionen, är arbetsro. Ett annat skäl är att alla elever inte aktivt deltar i undervisningen och inte tycks våga svara på frågor eller delta i samtal.

Underlag från intervjuer och enkäter

Tre av frågorna i elevenkäten handlar om en trygg och stödjande lärandemiljö. En sammanställning av alla klassernas svar på en av dessa frågor redovisas i diagrammet nedan.

Figur 4 Fråga 1 i elevenkäten, enhet %

Eleverna ger positiva svar när det gäller såväl ordningen som lärarnas förväntningar. De tycker att det råder arbetsro och flertalet uppfattar att lärarna uppmuntrar dem att göra sitt bästa.

Även i elevintervjuerna berättar eleverna om hur lärarna är måna om ordningen och hur de ser till att eleverna får arbetsro. När det gäller trygghet framkommer dock stora skillnader i elevernas uppfattning. Elever från årskurs 6-7 uttrycker: "Så fort man kliver över tröskeln så ska man prata engelska, vissa vågar fråga men inte alla." "Man vågar inte ha fel, man vågar inte gissa." "Fast man får inte skäll om man gör fel, det är alltid bra att fråga." I intervjun med elever från årskurs 8 – 9 framkommer samma skillnader "Man pratar inte engelska för att det kan vara pinsamt." Men också: "Alla får alltid prata, läraren ger ordet så att alla får prata, vi tycker inte att det är pinsamt." I några fall ger elever exempel på hur de tycker att lärare brustit i respekt och förståelse. "Det finns lärare som behandlar klasser olika, de favoriserar olika elever och pratar mer med de duktiga." "Vissa elever pratar om annat under lektionen, men blir inte tillsagda."

Under lärarintervjun berömmar lärarna sina elever. De upplever att det är lätt att hålla ordning och att ha höga förväntningar på så trevliga och ambitiösa elever. En lärare

tillägger: " Men det finns klasser som inte är tillåtande, en del får man jobba mer med, skapa trygghet."

Sammanfattningsvis bedömer Skolinspektionen att granskningsområdet *Trygg och stödjande lärandemiljö*, uppvisar mer styrkor än svagheter. Styrkor i verksamheten är främst lärarnas gemensamma förhållningssätt när det gäller ordningsfrågor och deras höga förväntningar på eleverna. Angeläget är dock att se till att alla elever känner sig trygga i att våga uttrycka sig på engelska, även om det kanske blir fel.

A 2. Lektionsupplägg och genomförande, organisation i klassrummet

I den nationella kursplanen i engelska anges mål att sträva mot vilka uttrycker den inriktning undervisningen ska ha när det gäller att utveckla elevernas kunskaper och förmågor. De tydliggör därmed de kunskapskvaliteter som är väsentliga i ämnet. Dessa mål utgör det främsta underlaget för planeringen av undervisningen och sätter inte någon gräns för elevernas kunskapsutveckling. Mål att uppnå anger den miniminivå av kunskaper som alla elever ska uppnå det femte respektive nionde skolåret. Kursplanen är utformad för att klargöra undervisningens inriktning och vad alla eleverna ska lära sig men lämnar samtidigt stort utrymme för lärare och elever att välja stoff och metoder.

I nationell och internationell forskning som undersöker vad som karaktäriserar framgångsrika skolor och skickliga lärare, beskrivs ett antal förutsättningar och förhållningssätt som särskilt gynnsamma för goda resultat. Bland annat framhålls förmågan att skapa motivation, dvs. att väcka elevernas nyfikenhet och intresse, vilket även läroplanen anger att läraren har ett ansvar för. Utmärkande för skickliga lärare är att de fokuserar på det som är väsentligt, de tydliggör kursplanens mål och kan tydligt förklara och illustrera vad det är eleverna ska lära sig, vilket i sin tur gynnar eftersträvad metakognition.

Lärarnas förmåga att presentera information klart och levande, strukturera materialet, ställa mer komplexa frågor och att fånga upp och vidareutveckla elevernas idéer framträder likaså som en central faktor. Skickliga lärare visar stor respekt för sina elever och de har höga förväntningar på att de ska nå målen. Feedback har stor betydelse för elevers lärande och skickliga lärare ger snabb återkoppling till eleverna för att säkra deras förståelse och kunskapsutveckling.

Utifrån forskningsresultat utmärks skickliga lärare vidare av att de är passionerade när det gäller lärande och undervisning. De siktar högre än bara mot "uppnåendemålen", vilket även läroplanen ger i uppdrag. De lärare som kan använda en bred repertoar av strategier, t.ex. erfarenhetsbaserade och framgångsrika metoder och varierade arbetsformer är vanligtvis mest framgångsrika, enligt forskningen. Deras val av olika strategier är medvetna utifrån en analys av nationella mål och därmed även enskilda elevers behov, snarare än slumpmässigt eller vanemässigt.

Utgångspunkter för detta granskningsområde har i stor utsträckning hämtats i forskningen kring vad som utmärker skickliga lärare och framgångsrika skolor¹. Granskningen respekterar dock det utrymme som lärare och elever har att välja stoff och metoder. Viktigt är emellertid att undersöka hur väl valda metoder fungerar samt huruvida de stämmer överens med målen i läroplanen och kursplanen.

¹ I den övergripande rapporten, som sammanfattar granskningsresultaten från de deltagande skolorna, finns referenslista.

Exempel på utgångspunkter vid granskningen

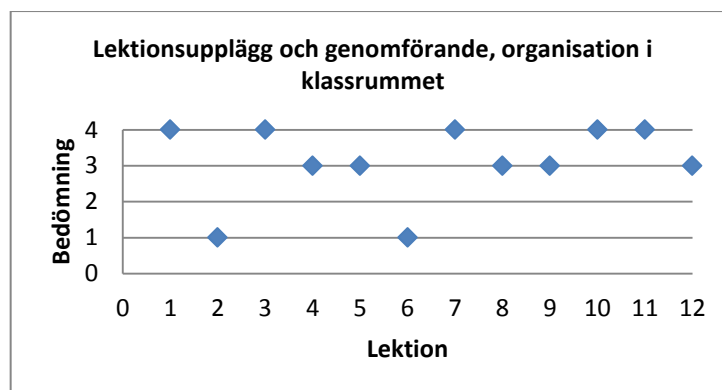
- Finns effektiva rutiner i klassrummet?
- Finns ett tydligt syfte/mål för lektionen, presenteras det för eleverna, utvärderas det?
- Har lektionen ett logiskt flöde, hänger delarna ihop, varierar svårighetsgraden?
- Används lektionstiden effektivt?
- Ger läraren tydliga instruktioner och förklaringar?
- Stärker läraren elevernas motivation för aktiviteter och uppgifter?
- Har läraren ändamålsenliga undervisningsstrategier?
- Vet varje elev vad han/hon förväntas göra?

Skolinspektionens bedömning av granskningsområdet *Lektionsupplägg och genomförande, organisation i klassrummet*:

mestadels svagt	uppvisar mer svagheter än styrkor	uppvisar mer styrkor än svagheter	mestadels starkt
		X	

Underlag från inspektörernas lektionsobservationer

Figur 5 I diagrammet redovisas inspektörernas bedömning av 12 lektioner

1 = mestadels svagt, 2 = mer svagheter än styrkor, 3 = mer styrkor än svagheter, 4 = mestadels starkt
0 = går inte att värdera, inte relevant i sammanhanget

Vid flertalet lektioner presenterar lärarna vad som ska hända under lektionen. Instruktioner och förklaringar är tydliga och eleverna förstår vad de ska göra. När det uppkommer tveksamheter förtydligar lärarna instruktionerna. Eleverna utför noggrant sina uppgifter men någon större entusiasm ses endast vid några få lektioner. Lektionstiden används effektivt med få störande inslag. Vid flera av lektionerna finns en väl balanserad variation av aktiviteter; lärarledda, par- eller gruppuppgifter eller enskilt arbete.

Emellertid är innehållet och arbetsformerna i några av lektionerna tämligen enformigt och någon uppenbar nytta med arbetsuppgifterna, är svår att uppfatta. Under andra lektioner ses utmärkta exempel på hur ett tema kan behandlas ur olika synvinklar och

knyta an till elevernas vardag. Och hur lärarledd undervisning, diskussion i smågrupper, tal - och skrivuppgifter varvas i ett meningsfullt sammanhang där svårighetsgraden stegras.

Underlag från intervjuer och enkäter

Under lärarintervjun berättar lärarna att de tycker att en bra engelsklektion "Det är när eleverna är aktiva och tycker att det är roligt, när alla elever har deltagit i samtalen, när vi får dem att agera, när alla vågar." På inspektörernas fråga om hur de kommer fram till sådana arbetssätt och hur de kan samarbeta i pedagogiska frågor, blir svaren svävande. Det finns en gemensam plan för engelskundervisningen på skolans hemsida, men den beskriver mestadels vad man ska arbeta med, inte hur. Lärarna har ämneskonferenser, men det blir inte så många per termin och det är mest praktiska frågor som behandlas där. Och så finns det pärmar där lärarna kan sätta in eget material och dela med sig av goda exempel till kollegorna. Under intervjun blir det uppenbart att något systematiskt utbyte eller samarbete när det gäller undervisningsmetoder just i engelska saknas. Någon övergripande utvärdering av olika arbetssätt och metoder görs inte heller. Varje lärare brukar själv utvärdera sin undervisning, uppger lärarna.

Alla lärarna i intervjun är emellertid måna om att berömma sina kollegor och betonar att det är roligt att arbeta på en skola med så kompetenta arbetskamrater. Lärarna berättar också att de deltar i olika *Pedagogiska lärgrupper* och att de har fått välja vilken grupp de vill tillhöra. I dessa grupper är det meningen att man ska utveckla sin lärarkompetens.

I elevenkäterna kan man utläsa att flertalet elever tycker att läraren undervisar bra och förklarar bra. I de klasser där elever ger uttryck för något annat, överensstämmer detta med inspektörernas lektionsbedömningar.

Under elevintervjuerna framkommer en rad åsikter om hur undervisningen brukar genomföras i olika klasser. "Först förhörs läxan eller så får vi en ny läxa. Sedan kanske vi lyssnar på texter i boken." "Läraren går efter läroboken som används varje lektion." "Ibland får vi förra årets nationella prov, långa texter, som vi ska skriva av i en bok." "Ibland arbetar vi med grammar-check, fylla i luckor." "Vi skriver mest och det är ju inte så kul". Andra elever beskriver: "Vi skriver inte så mycket, ibland får vi prata parvis om ett ämne, försöka prata flytande i ett sammanhang." "Vår lärare plockar material från olika håll." På frågan, i en av elevintervjuerna, om hur de tycker att en bra engelsklektion ska vara, blir svaret: "Många dialoger, prata engelska, blanda olika saker, skriva och prata, grupparbete, redovisningar, då är det olika och inte så tråkigt."

Sammanfattningsvis bedömer Skolinspektionen att granskningsområdet

Lektionsupplägg och genomförande, organisation i klassrummet uppvisar mer styrkor än svagheter. Styrkor i verksamheten är främst den kunskap som finns bland lärarna om effektiva undervisningsstrategier och vikten av att ha väl strukturerade lektioner.

Men eftersom detta inte ses hos alla lärare, är det angeläget att sprida de goda exempel som finns i kollegiet, så att alla elever får en likvärdig undervisning.

A 3. Anpassning av undervisningen till elevers olika behov

Ur Lpo 94:

Undervisningen ska anpassas till varje elevs förutsättningar och behov. Den ska med utgångspunkt i elevernas bakgrund, tidigare erfarenheter, språk och kunskaper främja elevernas fortsatta lärande och kunskapsutveckling.

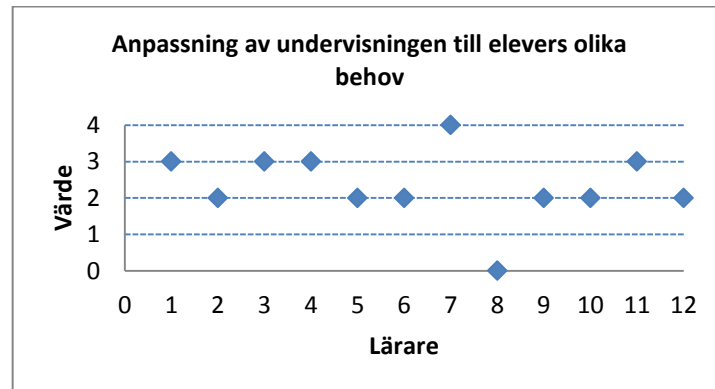
Läraren ska, utgå från varje enskild individs behov, förutsättningar, erfarenheter och tänkande, stärka elevernas vilja att lära och elevens tillit till den egna förmågan, ge utrymme för elevens förmåga att själv skapa och använda olika uttrycksmedel, stimulera, handleda och ge särskilt stöd till elever som har svårigheter.

Exempel på utgångspunkter vid granskningen

- Anpassas instruktioner och uppgifter till elevernas skillnader när det gäller motivation, prestationsnivå, sätt att lära, inlärningstakt?
- Får elever som behöver stöd under vanlig lektion sådant?
- Får högpresterande elever mer utmanande uppgifter?
- Kontrolleras specifika problem när det gäller enskilda elevers förståelse?

Skolinspektionens bedömning av granskningsområdet *Anpassning av undervisningen till elevers olika behov*:

mestadels svagt	uppvisar mer svagheter än styrkor	uppvisar mer styrkor än svagheter	mestadels starkt
		X	

Underlag från inspektörernas lektionsobservationer**Figur 6** I diagrammet redovisas inspektörernas bedömning av 12 lektioner

1 = mestadels svagt, 2 = mer svagheter än styrkor, 3 = mer styrkor än svagheter, 4 = mestadels starkt
0 = går inte att värdera, inte relevant i sammanhanget

Vid flertalet observerade lektioner är upplägget det samma för alla elever. Den variation som ändå finns och som tar hänsyn till olika elevers behov och intressen, följer oftast efter det att gemensamma genomgångar och gemensamma uppgifter kommit igång eller är klara. Då kan elever som behöver det få extra hjälp. Elever som snabbt blir färdiga får extra uppgifter. I några fall är dessa inte mer utmanande än de uppgifter eleverna just slutfört. Vid några lektioner är aktiviteter och elevuppgifter av det slag att eleverna själva kan välja svårighetsgrad. Efter lektionerna är det vanligt att lärare stannar kvar och hjälper, uppmuntrar eller ger feedback till elever.

Underlag från intervjuer och enkäter

I elevintervjuerna berättar några elever att i deras klasser läggs undervisningen vanligtvis på G-nivå och att alla ska göra samma uppgifter. Men elever som vill satsa på högre betyg kan få extra uppgifter. Det är emellertid vanligt i alla klasser att engelskspråkiga elever får andra uppgifter. Flertalet elever, i såväl intervjugrupperna som i elevenkäten, tycker att de kan få hjälp om de behöver. Några elever vill framhålla att i deras klasser hjälper eleverna varandra. Vid utvecklingssamtalen kan eleverna berätta om vad de tycker är svårt eller roligt och hur de vill arbeta. "Och det går ju bra om man har sin engelsklärare som mentor, men det har ju inte alla." Slutligen enas eleverna, i en av intervjugrupperna, att anledningen till att det är så olika när det gäller att anpassa undervisningen efter elevernas behov och intressen, är att lärarna är olika. I lärarintervjun framhålls det nära samarbete mellan ordinarie lärare i engelska och speciallärare vilket möjliggör att alla elever kan delta i klassundervisningen. Vidare att individanpassningen ska vara en naturlig del i undervisningen.

I lärarenkäterna ges många olika exempel på hur lärarna tar reda på elevernas kunskaper och hur de lägger upp undervisningen efter det. Flera beskriver hur de har gemensamma genomgångar för alla och hur sedan uppgifter varierar i svårighetsgrad utifrån elevernas behov. Mer tid för vissa elever nämns samt möjlighet att "arbeta mer med samma sak". Ingen nämner möjlighet att "arbeta på annat sätt". Några beskriver emellertid hur de använder mer öppna uppgifter där eleverna kan välja arbetssätt.

Sammanfattningsvis bedömer Skolinspektionen att granskningsområdet *Anpassning av undervisningen till elevers olika behov*, uppvisar mer styrkor än svagheter även om det är stora skillnader när det gäller lärarnas förmåga att inom klassens ram variera undervisningen i detta syfte. Det finns goda exempel där elever uppger att de lär sig på många olika sätt, utan att behöva "traggla". Angeläget är att utveckla arbetssätten så att alla elever känner så.

A 4. Elevernas medverkan, ansvar och inflytande

Ur Lpo 94:

Läraren ska utgå från att eleverna kan och vill ta ett personligt ansvar för sin inlärnin g och för sitt arbete i skolan, se till att alla elever får ett reellt inflytande på arbetssätt, arbetsformer och undervisningens innehåll samt se till att detta inflytande ökar med stigande ålder och mognad.

Ur kursplanen för engelska:

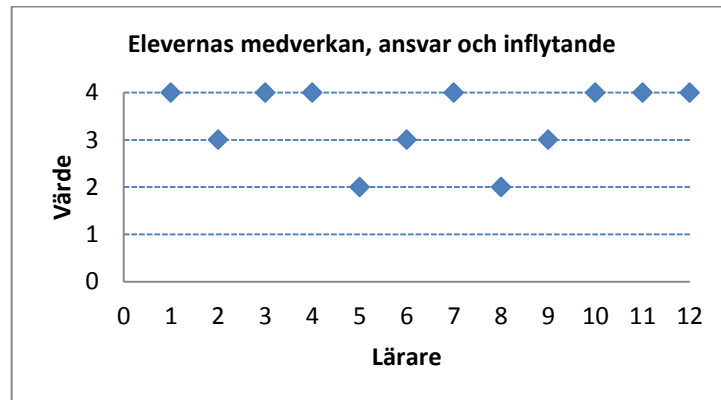
Skolan ska i sin undervisning sträva mot att eleven utvecklar sin förmåga att reflektera över och ta ansvar för sin egen språkinlärnin g och att medvetet använda arbetssätt som främjar den egna inlärnin gen, utvecklar sin förmåga att planera, genomföra och utvärdera uppgifter, på egen hand och i samarbete med andra.

Exempel på utgångspunkter vid granskningen

- Har eleverna möjlighet att delta i planering och upplägg av undervisningen?
- Ger läraren förutsättningar, redskap och möjligheter för eleverna att kunna ta ansvar för sitt eget lärande?

Skolinspektionens bedömning av granskningsområdet *Elevernas medverkan, ansvar och inflytande*:

mestadels svagt	uppvisar mer svagheter än styrkor	uppvisar mer styrkor än svagheter	mestadels starkt
		X	

Underlag från inspektörernas lektionsobservationer**Figur 7** I diagrammet redovisas inspektörernas bedömning av 12 lektioner

1 = mestadels svagt, 2 = mer svagheter än styrkor, 3 = mer styrkor än svagheter, 4 = mestadels starkt
0 = går inte att värdera, inte relevant i sammanhanget

Vid några lektionsbesök framgår tydligt att eleverna varit med och lämnat förslag på uppgifter och innehåll i undervisningen. Vanligast är dock att eleverna får möjlighet att välja bland uppgifter som läraren presenterar. Vid några lektioner kan eleverna välja om de ska arbeta enskilt eller tillsammans med någon. Eleverna uppmuntras att ta eget ansvar, men endast i något fall får de hjälp med hur de kan planera sin tid och sitt arbete.

Underlag från intervjuer och enkäter

I elevenkäten får eleverna ta ställning till i viken mån de kan påverka innehåll och arbetssätt. Flertalet elever svarar att det stämmer ganska bra att de får vara med och påverka. I lärarenkäten ger lärarna liknade svar. Dock anser lärarna att eleverna har större inflytande över sitt eget lärande, än över själva innehållet i engelskundervisningen.

I lärarintervjun uttrycker en lärare att graden av inflytande beror på vilken grupp det handlar om, i årskurs 8 och 9 kan eleverna ta mer ansvar. En annan beskriver det som att lärarens uppgift är att skapa ramarna och se vad gruppen behöver, men sedan kan eleverna välja inom ramen. En annan åsikt som förs fram är att elevinflytande kan fungera på ett övergripande plan men det är nog vanligast i mindre frågor t.ex. välja bland olika typer av inlämningsuppgifter, tidsramar, ämne för muntlig framställning. Lärarna tycker slutligen att man på skolan har ett tillåtande klimatet och att man lyssnar till elevernas förslag.

I elevintervjuerna är uppfattningarna om möjligheter till inflytande skiftande. Här är några röster: "Nej läraren frågar aldrig efter vad vi tycker." "Lärarna har redan bestämt det mesta innan vi börjar." "Hos oss bestämmer läraren ungefär hälften och eleverna

hälften." "Vi får vara med och bestämma." "Vi kan välja vilket kapitel vi ska jobba med, vi har en snäll lärare så vi kan påverka."

Sammanfattningsvis bedömer Skolinspektionen att granskningsområdet *Elevernas medverkan, ansvar och inflytande* uppvisar mer styrkor än svagheter. Elevernas möjligheter till inflytande på undervisningen varierar starkt mellan olika klasser. Trots att klimatet är tillåtande och att flertalet lärare lyssnar på elevernas förslag och åsikter, saknas ett mer systematiskt elevinflytande, som ökar med stigande ålder. Det är angeläget att se till att alla elever får - och upplever att de har - möjlighet till inflytande på arbetssätt, arbetsformer och undervisningens innehåll samt redskap för att kunna ta ansvar för det egna lärandet.

B. Lektionernas innehåll – kursplanefokus

I läroplanen för den obligatoriska skolan (Lpo 94) och i kursplanen för engelska betonas att utbildningen i engelska syftar till att utveckla en allsidig kommunikativ förmåga. I granskningen har vi särskilt uppmärksammat om detta får genomslag i undervisningen. I den kommunikativa förmågan ingår även språklig säkerhet. Vi har därför även bedömt vilken kvalitet receptiva färdigheter (lyssna och läsa) och produktiva färdigheter (tala och skriva) har i undervisningen.

B 1. Interaktiva färdigheter - allsidig kommunikativ förmåga

Ur kursplanen för engelska:

Skolan ska i sin undervisning sträva mot att eleven utvecklar sin förmåga att använda engelska för att kommunicera i tal och skrift, fördjupar sin förståelse av talad engelska i olika situationer och sammanhang, utvecklar sin förmåga att delta aktivt i samtal och skriftlig kommunikation, uttrycka sina egna tankar på engelska samt uppfatta andras åsikter och erfarenheter, utvecklar sin förmåga att använda engelska muntligt i olika sammanhang för att berätta, beskriva och förklara samt att motivera sina åsikter.

Exempel på utgångspunkter vid granskningen

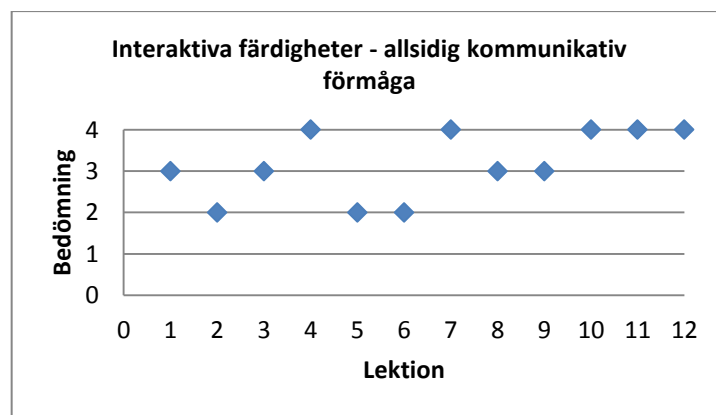
- Maximeras möjligheterna till användning av engelska i klassrummet?
- Innehåller lektionen aktiviteter där eleverna får träna på att förstå och göra sig förstådda på engelska?
- Skapas ett sammanhang för de uppgifter som utförs?
- Tillåts acceptabel och spontan engelska?
- Finns tal- och skrivuppgifter för att nå ett visst syfte eller speciell mottagare?
- Framhålls det funktionella med ett korrekt språk?
- Får eleverna feedback på hur de utför tal/skrivuppgifter?

Skolinspektionens bedömning av granskningsområdet *Interaktiva färdigheter - allsidig kommunikativ förmåga*:

mestadels svagt	uppvisar mer svagheter än styrkor	uppvisar mer styrkor än svagheter	mestadels starkt
		X	

Underlag från inspektörernas lektionsobservationer

Figur 8 I diagrammet redovisas inspektörernas bedömning av 12 lektioner

1 = mestadels svagt, 2 = mer svagheter än styrkor, 3 = mer styrkor än svagheter, 4 = mestadels starkt
0 = går inte att värdera, inte relevant i sammanhanget

Vid flertalet av lektionerna talar läraren engelska hela tiden och vid flera lektioner förväntas eleverna också göra det, dock inte vid alla. Under några av lektionerna talade eleverna genomgående svenska, trots att de hörde till de högre årskurserna. Vid några lektioner är det väldigt få elever som vill svara på frågor eller berätta vad de tycker. Vid lektioner där eleverna är vana att tala engelska, är det också en påtagligt avslappad atmosfär. Eleverna hjälper varandra och de chansar när de inte riktigt vet hur det ska vara. Detta uppmuntrades av lärarna.

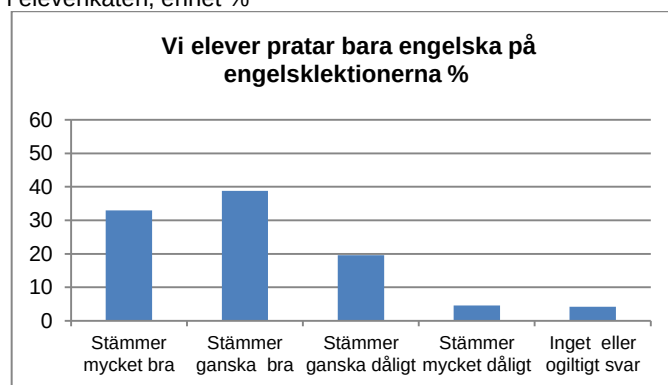
Inspektörerna vill särskilt framhålla hur den kommunikativa förmågan kommer till uttryck vid några av de observerade lektionerna. Det första exemplet handlar om att eleverna ska diskutera ett angeläget ämne. Eleverna verkar väl förberedda när det gäller innehåll, uttryck och användbara ord. De ska först diskutera i par och sedan i grupper om fyra. Läraren går runt och lyssnar på grupperna och eleverna har möjlighet att fråga eller be om hjälp. Det andra exemplet är ett läxförhör av nya ord. Eleverna ska arbeta två och två med att förhöra varandra. De har varsin lista med ord (varje elev har själva valt vilka ord som just han/hon vill träna extra på). Eleverna byter listor med varandra. Förhöret går till så att ordet läses upp och kamraten ska sedan, på engelska, förklara ordet, ge synonymer och sätta in det i ett sammanhang. Det verkligen surrar konstruktivt i klassrummen under dessa lektioner och läraren har gott om tid att gå runt och lyssna på eleverna. De språkliga korrigeringar som läraren ger, sker i ett sammanhang och eleverna verkar angelägna om att få dem.

Underlag från intervjuer och enkäter

I lärarintervjun betonar några av lärarna att när det gäller uttal och grammatik kan de hjälpa till, där kan lärarna göra skillnad, det receptiva och kommunikativa är inget problem. I lärarenkäterna ges i några fall goda exempel på strategier för att få eleverna att utveckla sitt tal.

I elevenkäten är detta det område där eleverna är mest negativa.

Figur 9 Fråga 6 i elevenkäten, enhet %

Vid elevintervjuerna är det många elever som berättar om att de skulle vilja få lära sig att prata engelska bättre. Några röster: "Vi får läsa högt ur boken, men inte prata så mycket." "Vi får träna för lite på att prata." "Vi får aldrig ha dialoger." "Man borde prata mer så att man får öva uttalet." "Man får lära sig ordet, men inte att använda det."

Men det fanns också elever som vittnade om motsatsen: "Så fort man kliver över tröskeln så ska man prata engelska! Vi får till och med förklara våra glossor på engelska."

Sammanfattningsvis bedömer Skolinspektionen att granskningsområdet *Interaktiva färdigheter - allsidig kommunikativ förmåga* uppvisar mer styrkor än svagheter men att det ändå behövs åtgärder.

Utifrån det starka fokus som i den nationella kursplanen läggs på kommunikativ förmåga, måste lärarna maximera möjligheterna att träna detta. Att se kommunikation som en utgångspunkt i all undervisning och inte som särskilda övningar är viktigt. Elevernas uttalanden om osäkerhet och önskan om att få träna mer på att prata engelska, bör särskilt beaktas. Att det ändå finns mycket goda exempel i kollegiet på arbetssätt som gynnar den kommunikativa förmågan är en styrka i verksamheten.

B 2. Receptiva färdigheter – lyssna och läsa

Ur kursplanen för engelska:

Skolan ska i sin undervisning sträva mot att eleven fördjupar sin förståelse av talad engelska i olika situationer och sammanhang, utvecklar sin förmåga att läsa olika slags texter för upplevelser, information och kunskaper, utvecklar sin förmåga att använda hjälpmedel och kritiskt granska informationskällor.

Exempel på utgångspunkter vid granskningen

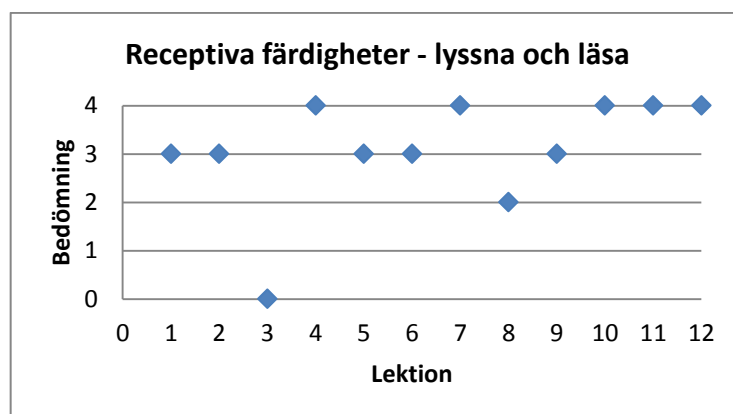
- Presenteras läs- och lyssnaruppgifter så att förförståelse skapas?
- Presenterar läraren ändamålsenliga strategier som underlättar hörförståelse eller läsförståelse?
- Presenteras läs- och lyssnaruppgifter i ett sammanhang?
- Ges eleverna möjlighet att utveckla sin förmåga att lyssna till eller läsa olika slags texter (upplevelser, information, kunskaper)?
- Används olika typer av media för lyssnande och läsning?
- Ges eleverna möjlighet att utveckla sin förmåga att använda hjälpmedel och att kritiskt granska informationskällor?

Skolinspektionens bedömning av granskningsområdet *Receptiva färdigheter – lyssna och läsa*:

mestadels svagt	uppvisar mer svagheter än styrkor	uppvisar mer styrkor än svagheter	mestadels starkt
		X	

Underlag från inspektörernas lektionsobservationer

Figur 10 I diagrammet redovisas inspektörernas bedömning av 12 lektioner

1 = mestadels svagt, 2 = mer svagheter än styrkor, 3 = mer styrkor än svagheter, 4 = mestadels starkt
0 = går inte att värdera, inte relevant i sammanhanget

Vid flera av de observerade lektionerna visar lärarna strategier som hjälper hör- eller läsförståelse. Relevanta ord förklaras och frågeord som ska hjälpa eleverna att

uppmärksamma viss information, listas på tavlan. Vid ett par lektioner är det läraren som läser upp texter. Uppläsningarna stöttas med gester, miner och tonfall som ökar intresset och förståelsen hos eleverna. Vid några lektioner läser eleverna ur engelsk skönlitteratur och det är inte ovanligt att de under läsningen tar hjälp av en ordbok. Skolan har gott om engelsk skönlitteratur.

Under ett par lektioner genomförs mer formaliserade lyssnarövningar där eleverna ska markera om upplästa påståenden (utifrån en känd text) är rätt eller fel. Uppföljningen om varför eleverna svarar som de gör, är dock mycket kortfattad.

Underlag från intervjuer och enkäter

I lärarenkäten får lärarna ge något eller några exempel på strategier de brukar presentera för eleverna när de ska lyssna på eller läsa engelsk text. Exempelen varierar, från beskrivningar av hur eleverna uppmanas att läsa glosor innan, till tankar kring vikten av att gå från helheten till delarna.

I elevenkäten ger eleverna sammantaget positiva svar när det gäller lärarnas förmåga att hjälpa dem bli bättre på att läsa och lyssna till engelsk text. Men de ger fler positiva svar för området att läsa än att lyssna.

Sammanfattningsvis bedömer Skolinspektionen att granskningsområdet *Receptiva färdigheter – lyssna och läsa*, uppvisar mer styrkor än svagheter. I kollegiet finns många kreativa tankar om hur man kan stötta eleverna förmåga att förstå engelsk text i tal och skrift.

B 3. Produktiva färdigheter – tala och skriva

Ur kursplanen för engelska:

Skolan ska i sin undervisning sträva mot att eleven utvecklar sin förmåga att uttrycka sig varierat och säkert i skrift för att berätta, beskriva och förklara samt motivera sina åsikter, utvecklar sin förmåga att analysera, bearbeta och förbättra språket mot allt större variation och säkerhet.

Exempel på utgångspunkter vid granskningen

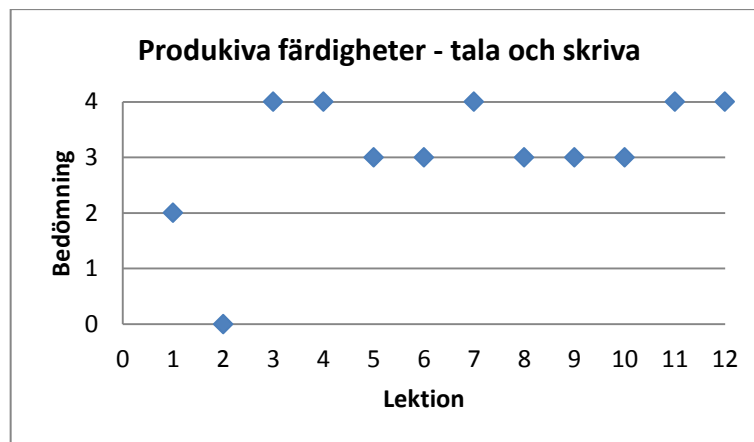
- Presenterar läraren ändamålsenliga strategier som hjälper eleverna att utveckla sitt tal och sitt skrivande?
- Skapas ett sammanhang för tal- och skrivuppgifter?
- Får eleverna såväl form- som kommunikationsfokuserade uppgifter?
- Ges eleverna möjlighet att berätta, beskriva, argumentera?
- Tränas eleverna i att anpassa sitt språk till olika syften och mottagare?

Skolinspektionens bedömning av granskningsområdet *Produktiva färdigheter – tala och skriva*:

mestadels svagt	uppvisar mer svagheter än styrkor	uppvisar mer styrkor än svagheter	mestadels starkt
		X	

Underlag från inspektörernas lektionsobservationer

Figur 11 I diagrammet redovisas inspektörernas bedömning av 12 lektioner

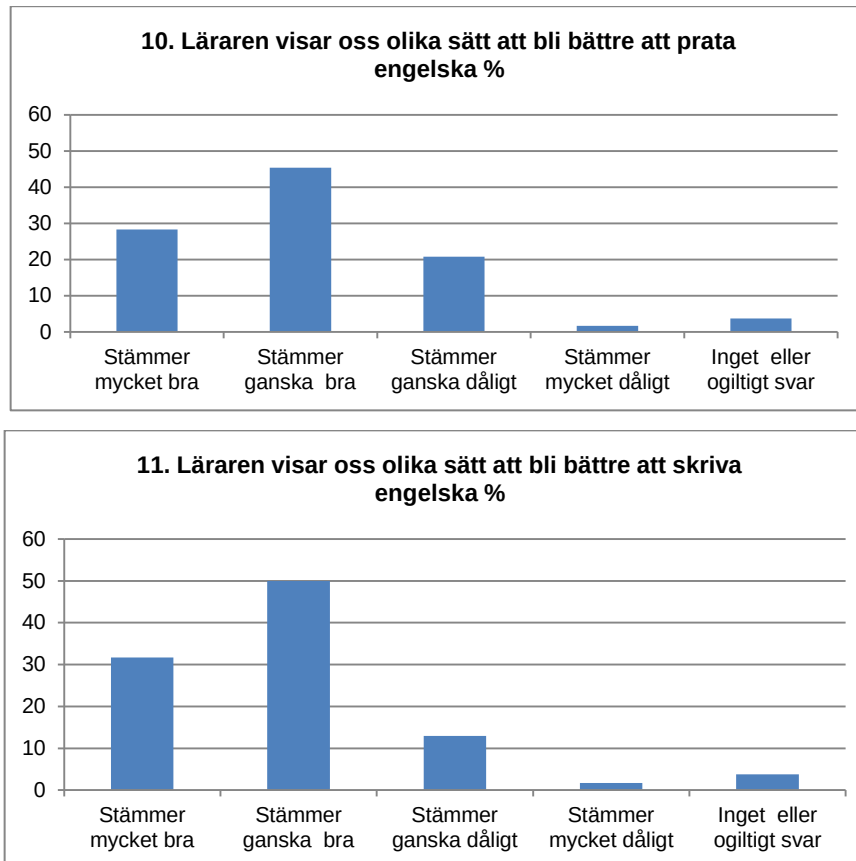
1 = mestadels svagt, 2 = mer svagheter än styrkor, 3 = mer styrkor än svagheter, 4 = mestadels starkt
0 = går inte att värdera, inte relevant i sammanhanget

Vid flera lektioner presenterar läraren ändamålsenliga strategier som hjälper eleverna att utveckla sitt tal och sitt skrivande. Hjälpstrukturer och underlag som tankekartor och stödord används vid flera tillfällen. Vid några lektioner är uppgifterna väl insatta i sammanhang som eleverna tycks förstå och uppskatta. Vid andra lektioner där talandet och skrivandet mest blir upprepningar av enskilda ord, t.ex. att uppge rätt eller fel eller att fylla i luckor, är arbetet helt formaliserat. Ingen anknytning till när innehållet kan bli användbart i verkligheten görs. Vid de lektioner där eleverna får träna mycket på sitt tal eller fri skrivning, handlar uppgifterna såväl om att berätta som att beskriva eller argumentera.

Underlag från intervjuer och enkäter

I lärarenkäten ges många exempel på hur elever kan stöttas i sitt engelska tal och sitt skrivande. När det gäller skrivandet ges flera exempel. – Nyckelord och grammatiska strukturer. Men också - Förberedande samtal för förståelse och inspiration, feedback på egna eller andras texter. – Tankekartor och disposition.

I elevenkäten återkommer elevernas önskan att få bli bättre på att prata engelska. Jmf diagrammet nedan, elevernas sammanställda svar från elevenkäten.

Figur 12 Fråga 10 och 11 i elevenkäten, enhet %

I elevintervjuerna är det flera elever som berättar att de tycker att det är för mycket skrivande på engelsklektionerna. Särskilt uppfattas många övningar i övningsböcker och utifrån arbetsblad som meningslösa. "När man inte får skriva i övningsböckerna utan måste skriva av i sin skrivbok, ser det ibland ut som listor av ord, utan sammanhang." Eleverna berättar emellertid även om öppna skrivuppgifter där de fritt får välja vad de vill skriva om.

Sammanfattningsvis bedömer Skolinspektionen att granskningsområdet *Produktiva färdigheter – tala och skriva*, uppvisar mer styrkor än svagheter. Flera goda exempel på undervisningsstrategier när det gäller att träna produktiva färdigheter finns i lärarnas enkätsvar och även vid vissa lektioner. De svagheter som ändå framkommer handlar främst om strategier för att bli bättre på att tala engelska. Jämför med bedömningen ovan angående kommunikativ förmåga.

B 4. Sociokulturell och sociolingvistisk medvetenhet

Ur kursplanen för engelska:

Skolan ska i sin undervisning sträva mot att eleven utvecklar sin förmåga att reflektera över levnadssätt och kulturer i engelsktalande länder och göra jämförelser med egna erfarenheter.

Exempel på utgångspunkter vid granskningen

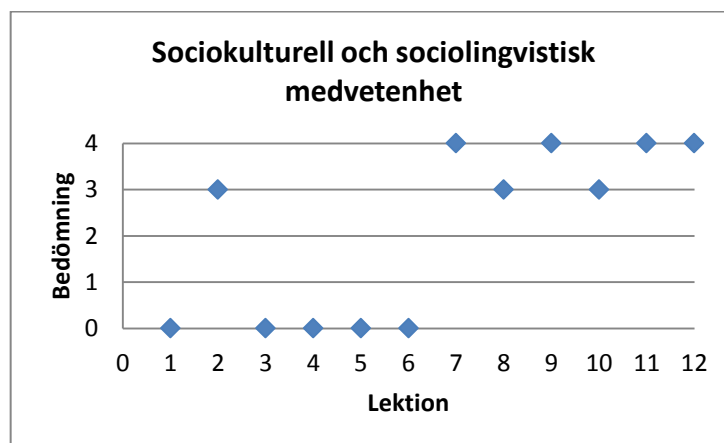
- Ges eleverna möjlighet till jämförelse mellan olika språkbruk i sammanhang och områden där engelska används?
- Ges eleverna möjlighet till jämförelse mellan egna erfarenheter och olika levnadsvillkor, traditioner, sociala relationer, kulturella företeelser i olika sammanhang och områden där engelska används?

Skolinspektionens bedömning av granskningsområdet **Sociokulturell och sociolingvistisk medvetenhet**:

mestadels svagt	uppvisar mer svagheter än styrkor	uppvisar mer styrkor än svagheter	mestadels starkt
		X	

Underlag från inspektörernas lektionsobservationer

Figur 13 I diagrammet redovisas inspektörernas bedömning av 12 lektioner

1 = mestadels svagt, 2 = mer svagheter än styrkor, 3 = mer styrkor än svagheter, 4 = mestadels starkt
0 = går inte att värdera, inte relevant i sammanhanget

Vid de lektioner där inslag av kulturella och lingvistiska förekommer, presenteras övningarna i ett sammanhang och eleverna är uppmärksamma och engagerade. Inspektörerna uppfattar att eleverna tycks särskilt roade av språkbruk i olika engelskspråkiga länder och i olika sammanhang. Många elever har egna erfarenheter från resor eller boende i andra länder och lärarna drar nytta av detta på ett mycket positivt sätt.

Sammanfattningsvis bedömer skolinspektionen att granskningsområdet *Sociokulturell och sociolingvistisk medvetenhet*, uppvisar mer styrkor än svagheter

C. Pedagogisk ledning och kvalitetsarbete

Ur 1985 års Skollag:

Utbildningen ska inom varje skolform vara likvärdig, varhelst den anordnas i landet (1 kap. 2 §).

Rektorn ska hålla sig förtrogen med det dagliga arbetet i skolan. Det åligger rektorn att särskilt verka för att utbildningen utvecklas (2 kap. 2 §).

Ur Lpo 94:

Skolans verksamhet måste utvecklas så att den svarar mot uppställda mål... Den dagliga pedagogiska ledningen av skolan och lärarnas professionella ansvar är förutsättningar för att skolan utvecklas kvalitativt. Detta kräver att undervisningsmålen ständigt prövas, resultaten följs upp och utvärderas och att nya metoder prövas och utvecklas...

Som pedagogisk ledare och chef för lärarna och övrig personal i skolan har rektorn det övergripande ansvaret för att verksamheten som helhet inriktas på att nå de nationella målen...

Rektorn har ansvar för skolans resultat och har därvid, inom givna ramar, ett särskilt ansvar för att – personalen får den kompetensutveckling som krävs för att de professionellt ska kunna utföra sina uppgifter,...

Läraren ska samverka med andra lärare i arbetet för att nå utbildningsmålen...

Exempel på utgångspunkter vid granskningen

- Tar rektorn det pedagogiska ansvaret för att engelskundervisningen som helhet inriktas på att nå de nationella målen?
- Finns ett systematiskt kvalitetsarbete med uppföljning, utvärdering och åtgärder i engelskundervisningen?
- Ser rektorn till att engelskundervisningen ger likvärdiga möjligheter att nå målen i alla grupper?
- Ser rektorn till att engelskundervisningen bedrivs av lärare med utbildning för sådan undervisning?
- Ser rektorn till att lärare får relevant kompetensutveckling?

Skolinspektionens bedömning av granskningsområdet *Pedagogisk ledning och kvalitetsarbete*:

mestadels svagt	uppvisar mer svagheter än styrkor	uppvisar mer styrkor än svagheter	mestadels starkt
	X		

Underlag från intervjuer och enkäter

I intervjuer med rektorn och med lärarna framkommer att rektorn har en vag bild av undervisningen i olika klasser. Någon systematisk uppföljning och utvärdering av engelskundervisningens kvalitet görs inte på skolnivå. Enskilda elevers resultat följs emellertid upp och de som riskerar att inte nå målen får extra eller särskilt stöd. Enligt rektorn gör lärarnas själva utvärderingar av undervisningen med eleverna, men resultaten från dessa sammanställs inte. Vid elevintervjuerna medger endast några elever att de utvärderat tillsammans med sina engelsklärare, vanligare är att man utvärderar mer allmänt, med sin mentor.

Vid inspektörernas lektionsbesök ses flera lärare som på ett mycket professionellt sätt genomför en undervisning med stark koppling till läroplan och kursplan. I lärarintervjun framkommer emellertid att något närmare samarbete kring lektioners innehåll och upplägg inte finns. Det samarbete som nämns handlar om rättning av nationella ämnesprov och gemensamma oförberedda prov för årskurs 8 och 9. En gång i månaden har lärarna inlagd tid för ämneskonferens. Då diskuteras främst praktiska saker. De olikheter som inspektörerna noterar, i observationer och samtal, när det gäller kursplanefokus och lärares olika förhållningssätt, kommer också fram i elevintervjuerna.

Sammanfattningsvis bedömer Skolinspektionen att granskningsområdet *Pedagogisk ledning och kvalitetsarbete*, uppvisar mer svagheter än styrkor. Att det finns många goda exempel på väl genomförd undervisning med stark koppling till läroplanen och den nationella kursplanen har beskrivits ovan, under olika områdesrubriker. Där har emellertid även beskrivits brister.

Enskilda lärare har en frihet att tillsammans med sina elever planera och lägga upp undervisningen på olika sätt, men om dessa olika sätt inte följs upp och utvärderas, riskeras likvärdigheten. Därför måste rektorn skaffa sig en bättre förtrogenhet med vad som händer under lektionerna i engelska. Och genom ett systematiskt arbete med uppföljning och utvärdering, på individ – klass – och skolnivå, kan åtgärder sättas in på rätt nivå. Stöd och kompetensutveckling för vissa lärare kan behövas.

En styrka på skolan är att mycket hög kompetens finns i kollegiet. Ett närmare samarbete mellan lärarna, där goda exempel på förhållningssätt och olika undervisningsstrategier jämförs, kan vara ett sätt att öka likvärdigheten.

Inspektörerna vill här också uppmärksamma skolan på den resurs eleverna är i en uppföljning och utvärdering av undervisningen.

D. Särskilt stöd i engelska

Ur 1985 års Skollag:

I utbildningen ska hänsyn tas till elever i behov av särskilt stöd (1 kap. 2 §).

Särskilt stöd skall ges till elever som har svårigheter i skolarbetet (4 kap. 1 §).

Ur Lpo 94:

Rektorn har ansvar för skolans resultat och har därvid, inom givna ramar, ett särskilt ansvar för att – undervisningen och elevvårdsverksamheten utformas så att eleverna får det särskilda stöd och den hjälp de behöver...- resursfördelningen och stödåtgärderna anpassas till den värdering av elevernas utveckling som lärare gör,

Ur grundskoleförordningen 5 kap. (Särskilda stödinsatser):

Beslut om särskilt stöd enligt detta kapitel fattas av rektorn, om inte något annat följer av 5 och 10 §§.

Om det genom uppgifter från skolans personal, en elev, elevens vårdnadshavare eller på annat sätt framkommer att eleven kan ha behov av särskilda stödåtgärder, skall rektorn se till att behovet utreds. Om utredningen visar att eleven behöver särskilt stöd, skall rektorn se till att ett åtgärdsprogram utarbetas. Av programmet skall det framgå vilka behoven är, hur de skall tillgodoses samt hur åtgärderna skall följas upp och utvärderas. ...

Utgångspunkt vid granskningen:

- Får elever som behöver särskilt stöd sådant?

Skolinspektionens bedömning av granskningsområdet *Särskilt stöd i engelska*:

mestadels svagt	uppvisar mer svagheter än styrkor	uppvisar mer styrkor än svagheter	mestadels starkt
			X

Underlag från intervjuer och enkäter

I intervjuer med såväl rektorn och lärarna som med eleverna ges goda exempel på hur skolan arbetar med särskilt stöd. På lektionstid som ligger mot moderna språk, kan elever välja att läsa engelska i stället för ett tredje språk. Elever som själva tycker att de behöver mer engelska kan välja det alternativet. Men i alla intervjuer betonades att det är ett val som eleven själv gör, inte något han/hon blir uppmanad till. För elever som riskerar att inte nå målen i engelska anordnas särskilt stöd, med speciallärare. Mycket av det särskilda stödet handlar om att stödja eleven i den vanliga undervisningen.

Förbereda kommande lektioner och läxor, bearbeta uppgifter samt stärka baskunskaper. Därför finns ett nära samarbete mellan ordinarie engelsklärare och speciallärare.

Uppfattningen i lärargruppen är att elever som har svårigheter, fångas upp tidigt och att de får den hjälp de behöver. Inspektörerna besökte några lektioner med särskilt stöd, men gör ingen bedömning av innehållet i dessa lektioner. Inspektörerna noterar emellertid att det som sägs vid intervjuerna styrks vid besöken.

Sammanfattningsvis bedömer Skolinspektionen att granskningsområdet *Särskilt stöd i engelska* är mestadels starkt. I Äppelviksskolan finns ett väl utbyggt system för att uppmärksamma elever som behöver särskilt stöd samt att organisera sådant. Ett nära samarbete mellan ordinarie engelsklärare och speciallärare ger goda förutsättningar för elever att uppfatta undervisningen som en helhet. Alla elever har de senaste åren nått minst godkänt i engelska.

Sammanställning av svar i genomförd elevenkät i Äppelviksskolan

På följande sidor redovisas diagrammen för Äppelviksskolan i Stockholms kommun där enkäten har besvarats av totalt 240 elever.

Genomförande

Elevenkäten genomförs efter Skolinspektionens besök på engelsklektioner i årskurserna 6-9. Enkäterna delas ut i pappersform av Skolinspektionens inspektörer och eleverna får en kort muntlig instruktion.

Urvalet är de elever som är närvarande under lektionen. Eventuellt frånvarande elever ges inte möjlighet att besvara enkäten.

Resultaten redovisas i två olika typer av diagram. I diagrammen för **hela skolan** finns samtliga elevers svar inräknade. Diagrammen för **pojkar och flickor** redovisar svaren uppdelat på kön.

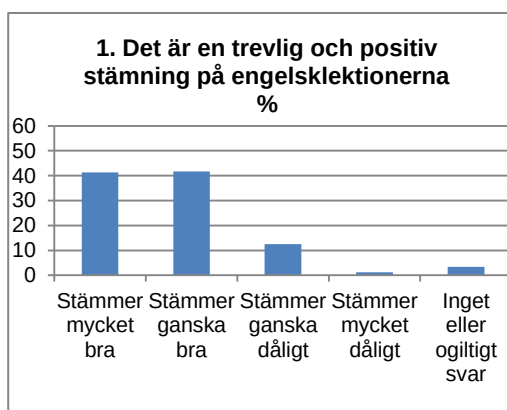
De elever som glömt att fylla i detta räknas som ett internt bortfall men de finns inräknade i diagrammen för hela skolan.

I diagrammen finns en stapel för inget eller ogiltigt svar. Där återfinns elevenkäter med obesvarade frågor och frågor som är besvarade med markeringar för flera svarsalternativ.

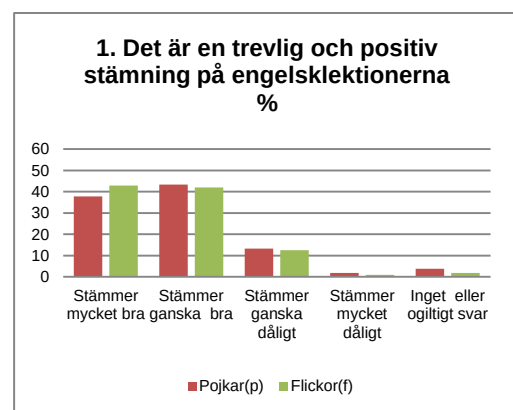
Ytterligare information om arbetet med elevenkäterna i kvalitetsgranskningen kommer att redovisas i den slutliga rapporten.

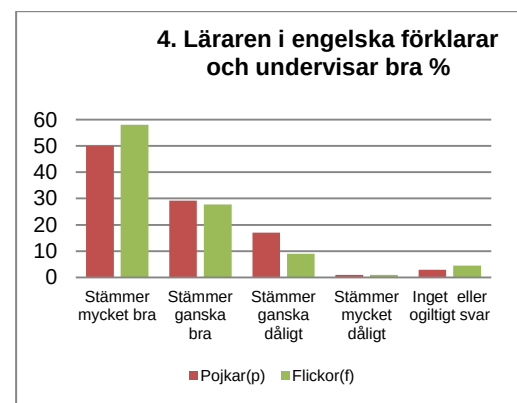
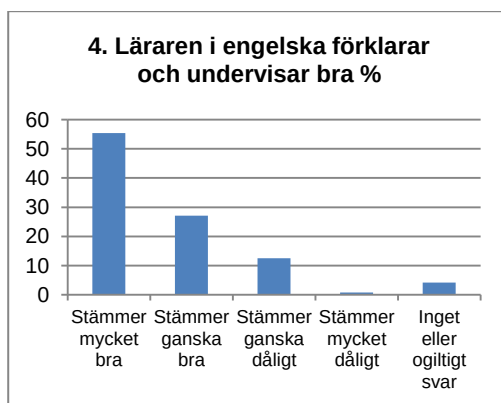
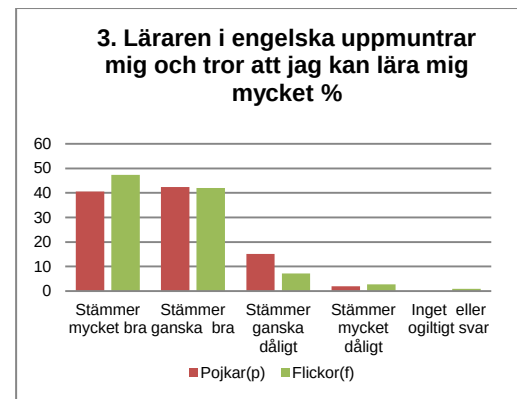
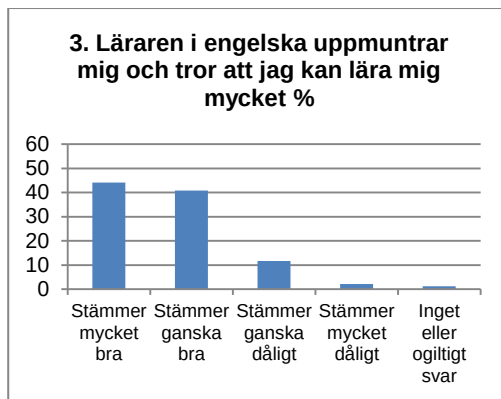
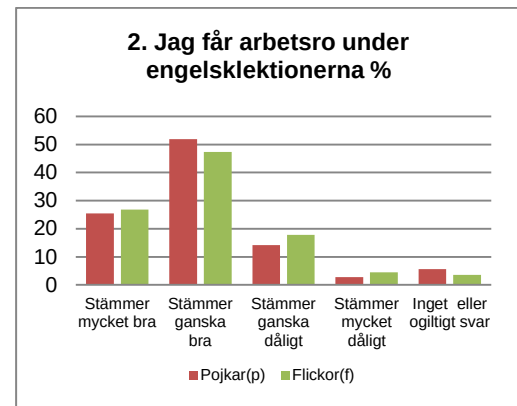
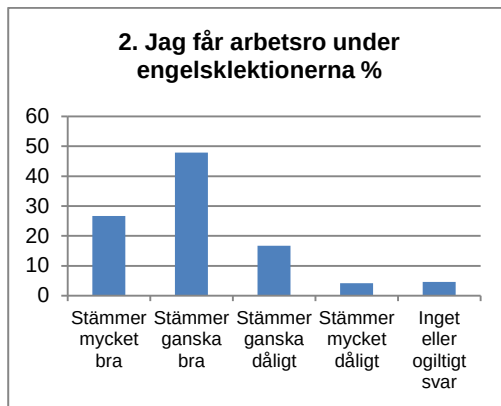
Sammanställning

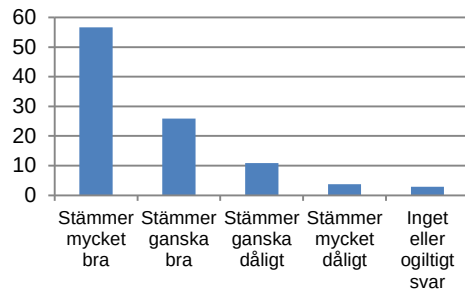
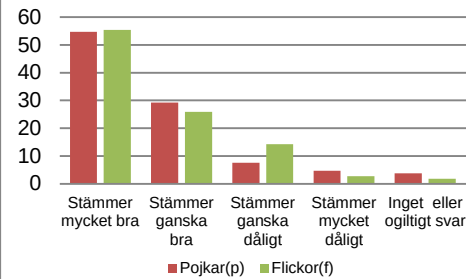
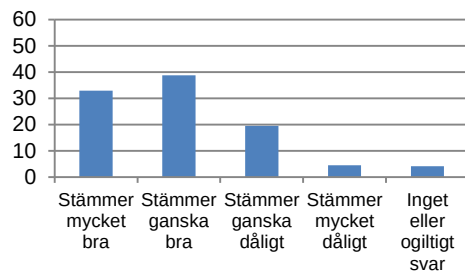
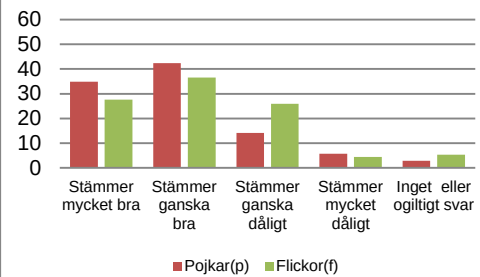
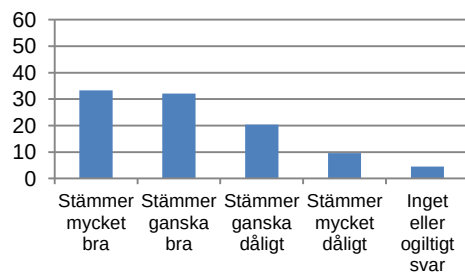
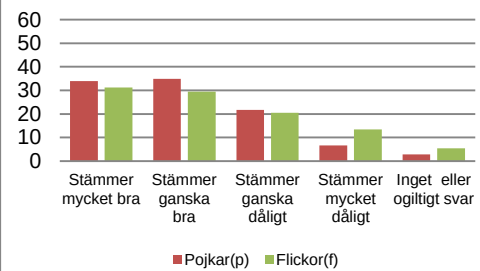
Hela skolan

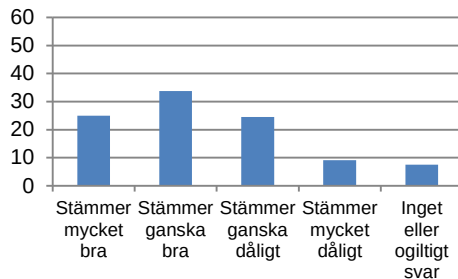
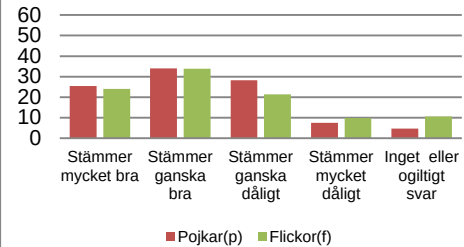
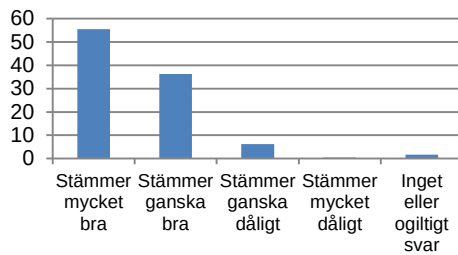
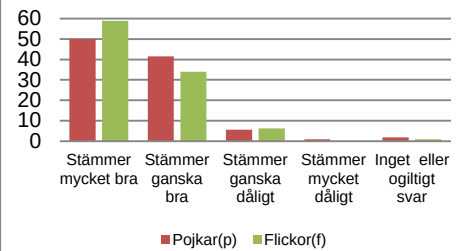
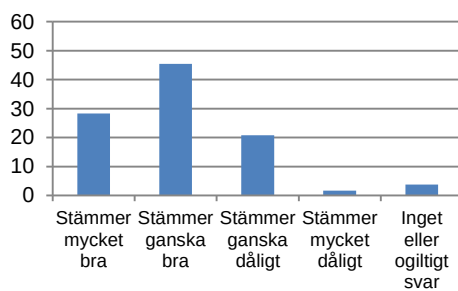
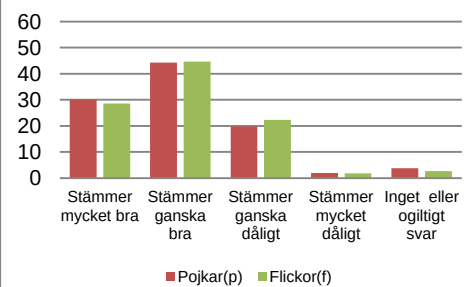

Pojkar och flickor

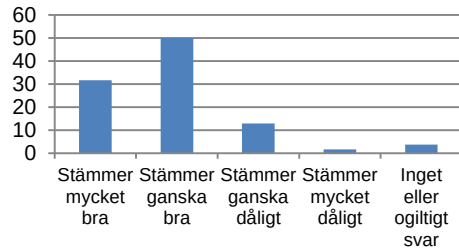

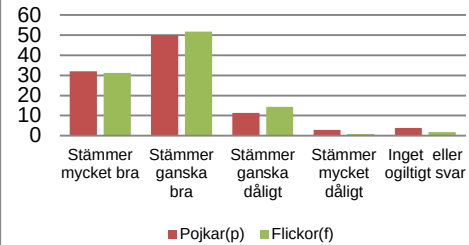
5. Läraren pratar bara engelska på engelsklektionerna %**5. Läraren pratar bara engelska på engelsklektionerna %****6. Vi elever pratar bara engelska på engelsklektionerna %****6. Vi elever pratar bara engelska på engelsklektionerna %****7. Läraren presenterar målen i kursplanen för engelska %****7. Läraren presenterar målen i kursplanen för engelska %**

8. Vi får reda på vad vi ska kunna för att få olika betyg i engelska %**8. Vi får reda på vad vi ska kunna för att få olika betyg i engelska %****9. Jag får den hjälp jag behöver i engelska %****9. Jag får den hjälp jag behöver i engelska %****10. Läraren visar oss olika sätt att bli bättre att prata engelska %****10. Läraren visar oss olika sätt att bli bättre att prata engelska %**

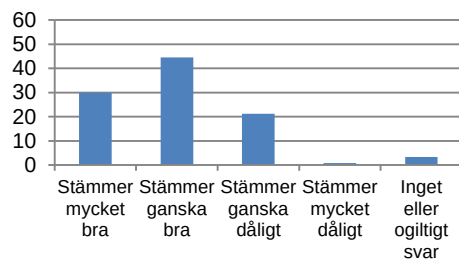
**11. Läraren visar oss olika sätt
att bli bättre att skriva engelska
%**

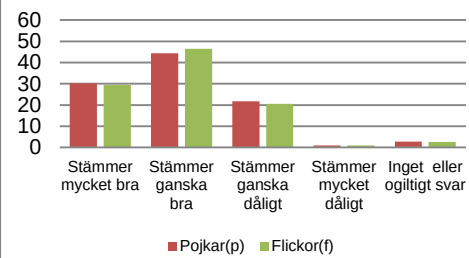
**11. Läraren visar oss olika sätt
att bli bättre att skriva engelska
%**

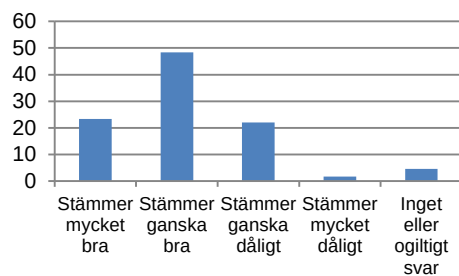
**12. Läraren visar oss olika sätt
att bli bättre att förstå engelsk
text när vi läser %**

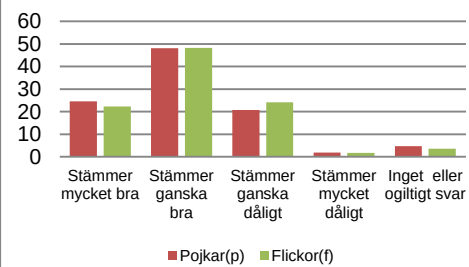
**12. Läraren visar oss olika sätt
att bli bättre att förstå engelsk
text när vi läser %**

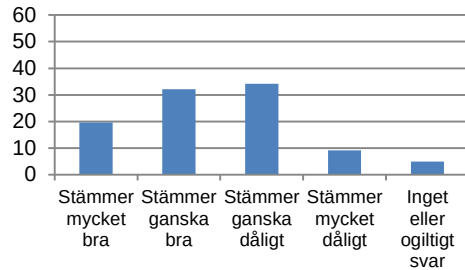
**13. Läraren visar oss olika sätt
att bli bättre att förstå engelska
när någon annan pratar %**

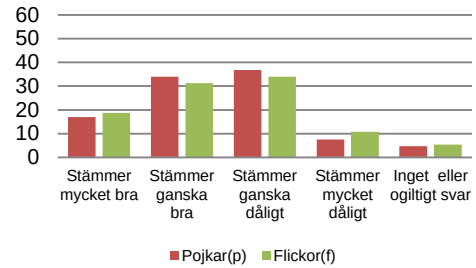
**13. Läraren visar oss olika sätt
att bli bättre att förstå engelska
när någon annan pratar %**

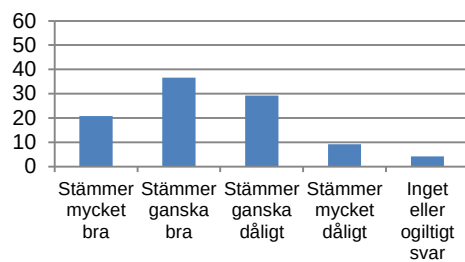
**14. Vi elever kan påverka
innehållet på engelsklektionerna
dvs. vad vi ska arbeta med %**

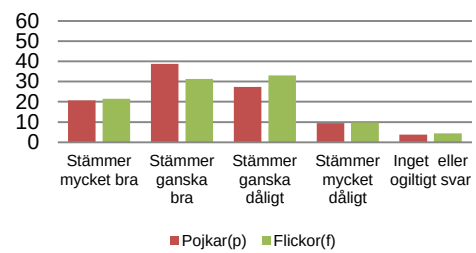
**14. Vi elever kan påverka
innehållet i engelsklektionerna
dvs. vad vi ska arbeta med %**

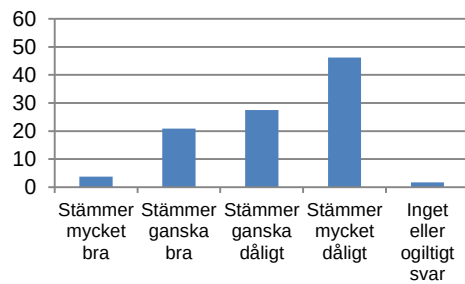
**15. Vi elever kan påverka
arbetsättet på
engelsklektionerna
dvs. hur vi ska arbeta %**

**15. Vi elever kan påverka
arbetsättet på
engelsklektionerna
dvs. hur vi ska arbeta %**

**16. Vi använder datorer på
engelsklektionerna %**

**16. Vi använder datorer på
engelsklektionerna %**

